

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HILLERØD

LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 1 33. årgang 2018

HILLERØD

LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 1 33. årgang 2018

Redaktion og layout:
Eva Holm-Nielsen

Tryk: Nofoprint, Helsingør

ISSN 0903-3505

Udkommer 3 gange årligt
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen

Medlemskab tegnes ved henvendelse til
Inge Elsøe eller indbetaling på
Danske Bank reg.nr. 9570 0007044607
Pris: 125 kr., husstand 200 kr.

www.hillerødlokalhistoriskeforening.dk

© Copyright

Hillerød Lokalhistoriske Forening

Indhold

GODTHÅBSVEJSKVARTERET I 1940'ERNE 3
af *MOGENS HANSEN*

MODSTANDSGRUPPE PÅ SYGEHUSET 13
af *INGER MARCUSSEN*

GENERALFORSAMLINGEN 2018 19

Forsiden: Drengelæg foran huset, Godthåbsvej 5. Udsnit af billedet på s. 3

Hillerød Lokalhistoriske Forening støttes af:
Det Nationalhistoriske Museum Frederiksborg Slot - FOSS
- Frederiksborg Svendeforening - Hillerød Borgerstiftelse -
Hillerød Industri- og Håndværkerforening - Holte Vinlager,
Hillerød - PriceWaterhouseCoopers, Hillerød - Spar Nord,
Hillerød - Ullerød SuperBrugs

BESTYRELSEN

Formand
Asger Berg
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
larskanit@gmail.com

Næstformand og kasserer
Inge Elsøe
Ørnevej 10
2970 Hørsholm
Tlf. 2386 1131
elsoe@cmail.dk

Sekretær
Eva Holm-Nielsen
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
evamahoni@gmail.com

Henrik Selsøe Sørensen
Bondehavevej 11
2880 Bagsværd
Tlf.: 4274 2484
hselsoe@gmail.com

Mona Petersen
Grønneager 21
3400 Hillerød
Tlf.: 4074 7357

Aase Hansen
Tækkerstræde 34, stuen
3400 Hillerød
Tlf.: 4126 0944
aasehansen3400@gmail.com

LOKALHISTORISK ARKIV
Christiansgade 1
3400 Hillerød
Tlf. 7232 5884

Arkivet har åbent
Tirsdag 12.30-17
1. lørdag i måneden 10.30-14

Mogens Hansen i forhaven til Godthåbsvej 5 sammen med nabobørnene John og Finn Hviid, 1942.

GODTHÅBSVEJSKVARTERET I 1940'ERNE

De første treogtyve år af mit liv boede jeg - bortset fra to pligtige år på Flyvestation Værløse - hos mine forældre på Godthåbsvej 5.

Da jeg blev født i 1936, var Godthåbsvej en privatvej, der endte blindt ved udmundingen i Milnersvej, for så vidt som Godthåbsvej dér var afspærret med en bom. Bommen blev dog fjernet sidst i 1930'erne. I dag fortsætter Godthåbsvej tværs over Milnersvej, men i min barndom hed området

på den anden side Milnersvej blot "Mosen". Milnersvej sluttede i øvrigt ved mødet med Godthåbsvej, idet forlængelsen ud mod Roskildevej er af meget nyere dato. Dengang endte Milnersvej med en kommunalt ejet plads, der blev brugt til opbevaring af vejmateriel. Tydeligst husker jeg pladsen, fordi der i mange år lå to store stakke granitkantsten. De var stakket i kantstenenes bredde - vel små to meter - og så var de i øvrigt stablet

*AF
MOGENS
HANSEN*

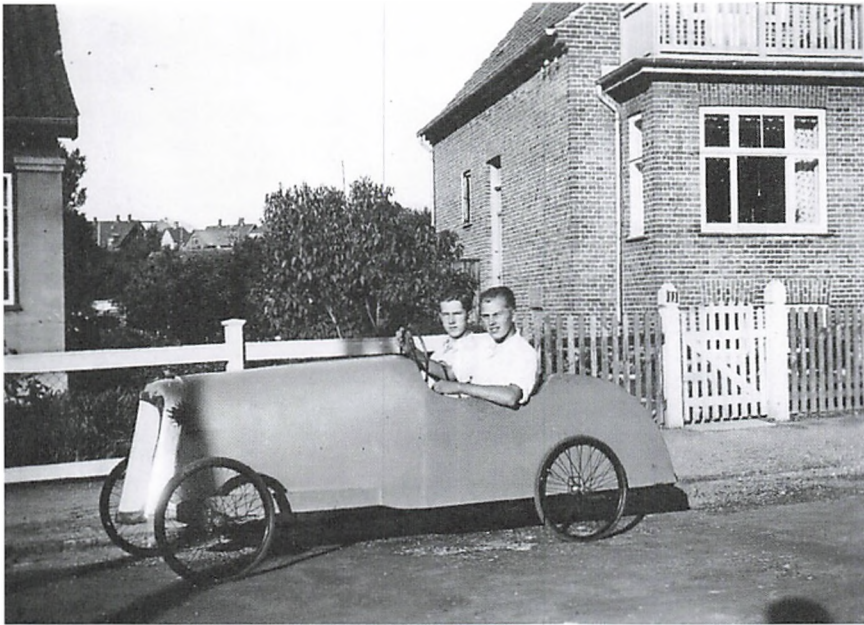
i pyramideform: de var højest på midten, og faldt så jævnt ud mod siderne. I børns fantasi - i hvert fald i min - havde de, set sideværts, en kontur som to store krigsskibe, der var oplagt på land, og under indflydelse af den tid, vi levede i - det var jo besættelsestiden - har vi på den præmis kæmpet mange søslag om bord på de to stenbunker. I øvrigt lå nogle af stenene sådan, at de kunne vippe, hvilket bevirkede, at det ikke var ganske ufarligt at bevæge sig på dem. Men det gjorde blot legen mere spændende. Krig er som bekendt ikke uden risici.

I forlængelse af Milnersvej løb en grussti, der førte ud til kommunens losseplads - omtrent dér, hvor FrederiksborgCentret ligger i dag. Stien var afspærret med et par store jernlåger, der var lukket

og aflåst uden for lossepladsens åbningstid. Men i dagtimerne stod portene åbne, så byens skraldemænd frit kunne passere med deres hestevogne. Jeg husker særligt én begivenhed, hvor en skraldemand havde holdt længere oppe på Milnersvej. Pludselig var de to forspændte heste blevet skræmt af et eller andet, og løb nu løbsk ned ad vejen. Efter jernbaneoverskæringen (nuværende Banestien) løb de store tunge heste yderligere ned ad bakke mod porten ind til lossepladsen, og de fik derfor stadig mere fart på. De kom imidlertid lidt skævt ind gennem porten, og den ene hest smadrede panden lige ind i en af de jernstolper, der holdt de åbenstående porte - og blev dræbt på stedet. Det er en af de historier, der har brændt sig fast i min erin-

*Dæk og slanger
var dårlige i
besættelsesårene.
Her en nødven-
dig lapning i
haven hos os på
Godthåbsvej 5.*

*Køretøj i en
benzinfattig tid,
1943. Godthåbsvej 11 i
baggrunden.*

dring, og som jeg tit tænker på, når jeg kommer forbi.

Godthåbsvej var i 1940'erne en stillevej, som sagtens kunne bruges til leg. Pigerne kunne uforstyrret tegne hinkefelter på asfalten, og vi drenge kunne bl.a. spille fodbold. Den kørende trafik bestod overvejende af cykler og hestevogne. Dagligt kom der flere mælkmænd med isblokke og mælk i junger. Brødkuske og ostehandlere hørte også til dagens orden. Men den ugentlige fiskehandler kom, så vidt jeg husker, på cykel. Mine forældres rosenbuske i forhaven stortrivedes af al det hestemøg, min far beordrede mig til at feje op fra vejen ud for vores hus.

Det med stilheden blev dog afbrudt en enkelt gang på dramatisk vis. For enden af Solvej havde

slagtermester Carl Jensen ("Irma-Jensen") sit eget slagtehus, der forsynede forretningen i Slotsgade 2 med friske råvarer. Jeg har mange gange set ham komme trækkende med en ko, han havde købt på Markedspladsen. Men én gang gik det galt; en ko rev sig løs fra slagtehuset og huserede med vildt løb på Godthåbsvej. Vi børn blev rædselsslagne og søgte ly i huse og haver. Heldigvis havde vi stakit i forhaven, så godt beskyttet bag dette havde jeg første parket til den storslåede jagt op og ned ad Godthåbsvej. Koen endte dog i parteret stand i slagterforretningen.

Jeg husker sabotagebranden på Rich. Rosbæks tømrerværksted, som vores baghave stødte op til. Det var den 7. november 1943. Jeg stod i en vindueskarm på 1. sal og

*Rosbæks ned-
brændte tom-
rerværksted på
Godthåvsvej 1A.*

så det hele. Jeg husker brandmændenes råb, da de rullede slangerne ud fra brandstanderen på hjørnet af Frederiksgade og Åmosevej og frem til brandstedet.

Af andre legepladser havde vi særligt tre: Dyrskuepladsen, Idrætspladsen og - ikke mindst - "Sletten", som var vores navn på et større naturområde, der lå på nordsiden af Frederiksværksbanens spor mellem Milnersvej og Frederiksgade (dvs. det tracé, der i dag udgør Banestien) og Hostrupsvej.

DYRSKUEPLADSEN

Selv om Dyrskuepladsen lå meget tæt på, var den på en eller anden måde "fremmedland" for os fra

Godthåvsvej. Retrospektivt tror jeg, det hænger sammen med, at Pøleåen for enden af Åmosevej dengang dannede kommunegrænse mellem Hillerød Købstad og Frederiksborg Slotsogn. Konsekvensen var, at de børn, vi mødte på Dyrskuepladsen - de var fortrinsvis fra P. Mogensensvej, Blytækkervej og Roskildevej - var "af en anden verden". De gik jo på Nyhuse Skole, mens vi fra Godthåvsvej tilhørte segmentet omkring Kommuneskolen på Ndr. Banevej.

"Fremmed" var i vores optik ofte lig med potentiel "fjendtlig", og Dyrskuepladsen blev derfor et grænseland, hvor færden ikke var uden fare.

Jeg husker i øvrigt, at min far gravede tørv i mosejorden på Dyr-

skuepladsen sammen med et hold arbejds-kammerater. Det var vist i 1942. Og vi børn hjalp til. Vi blev så beskudt af arbejdet i tørvegraven, at det er ubeskriveligt. Heldigvis arbejdede far på gasværket, så dér tog han os hen, når vi skulle ha' en ordentlig omgang vask. Det foregik i gasværksarbejdernes baderum. Dér var der varmt vand, lavet på overskudsvarmen fra de store retortovne, hvor temperaturen kunne komme op i nærheden af 1.000 grader. Varmt badevand var der ikke mange, der kunne nyde godt af dengang. Jeg husker, hvordan folk gik og samlede stumper af kul op ved jernbanevognene langs gasværkets kullade ud mod lokalbanens spor - for ikke at sige stjal det fra laden i nattens mulm og mørke.

Men når cirkus kom til byen - og det gjorde det jo flere gange om året - eller når der var dyrskue, så var pladsens tiltrækningskraft så overvældende, at der blev taget risici. Dengang var der masser af vilde dyr i cirkus: løver, tigre, elefanter, bjørne, kameler, søløver, og så naturligvis prægtige heste i stort tal. Vi bar vand til dyrene, hjalp med teltrejsningen m.m. - alt i håb om at få en fribillet. Hvis det mislykkedes, var sidste chance "undervandsbåden" - vores betegnelse for metoden med i et ubevogtet øjeblik at snige sig under presenningen, der udgjorde ydervæggen, og ind til de store, magiske oplevelser i manegen. Jeg husker fra dengang bl.a., at "Bivognen", alias Harald Madsen, fra komikerparret "Fyrtårnet og Bivognen" optrådte som klovn i Cirkus

*Hillerød
Dyrskueplads,
1942. Foto:
Thorvald
Staustrup.
Hillerød Lokal-
historiske Arkiv*

Gasværket i
Frederiksgade,
1955. Foto:
Thorvald
Staustrup.
Hillerød Lokal-
historiske Arkiv

Benneweis. Og jeg husker den helt gamle Ferdinand Benneweis, der døde i 1945, og som ligger begravet på Nyhuse Kirkegård.

De årlige dyrskuer havde ikke helt samme fascination over sig som cirkus. Men der var alligevel masser at se på i form af mennesker, dyr og maskiner. Og så blev der uddelt en masse æres-, første- og andenpræmier i form af farvestrålende kartonskilte, udformet som våbenskjolde. De blev sømmet fast dér, hvor det enkelte dyr var opstaldet eller fortøjet - og så gik der naturligvis sport blandt os børn i at snuppe så mange skilte som muligt og siden vise dem frem for beundrende fæller, der ikke havde udvist samme grad af frækhed.

Dyrskuepladsen egnede sig i øvrigt ikke til boldspil eller anden

form for idrætsudøvelse. Dertil var græsset for højt og jorden for ujævn. Derimod var drageflyvning en yndet beskæftigelse på det store åbne areal. Men en vis personlig fascination knytter sig til den nærliggende Pøle å. Dengang var åen et åbent vandløb helt fra udspringet i Salpetermosen til passagen under Roskildevej (nuværende Slangerupgade).

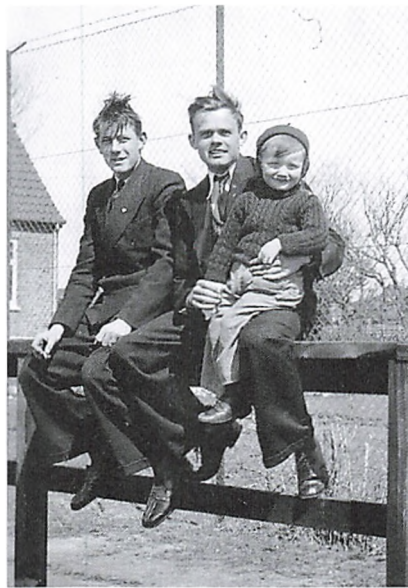
I 1948 blev Pøleåen mellem (nuværende) Milnersvej og (nuværende) Slangerupgade rørlagt, dvs. hele forløbet syd om den gamle idrætsplads ved Sportsvej og frem langs nordsiden af Dyrskuepladsen. Samtidigt blev bundkoten sænket 1½ meter. Det var efter datidens forhold et meget stort anlægsarbejde - og alt blev udført med håndkraft! Jeg husker tydeligt,

hvordan arbejdsmænd stod i den plørede bund og med skovl gravede jorden op til anbringelse på en platform midtvejs oppe mod åbrinken; dér stod så et andet hold, der smed jorden det sidste stykke op mod jordoverfladen. Der gik en hel del bajere til i dagens løb. Men de var fortjente. Jeg husker også, hvordan Pøleåens vand blev farvet helt rødt, når Svineslagteriet (den nuværende Kulturpark bag Biblioteket) ledte urensset spildevand direkte ud i åen. Jeg har siden i voksenalderen oplevet Rødelhavet, men jeg lover, det er det rene vand ved siden af min barndoms oplevelser ved Pøleåens bredder!

IDRÆTSPLAIDSEN

FIF's idrætsanlæg med hovedindgang fra Sportsvej (nu Tennisvej) - eller for os, blot "idrætspladsen" - var en Guds gave til os børn. Vi tilbragte uendelig mange timer dér, og selv om opsynsmanden, "Anes Jørn" (pensioneret banearbejder Anders Jørgensen, Åmosevej 25), med sit uarticulerede "yd og væk a løvsbanen" kunne gøre livet surt for fodboldglade drenge, så forblev området dog centralt i vort univers.

Jeg var dér den 4. maj 1945 om aftenen, da et vindue slås op, og en nabokone råber ud over området: "Danmark er frit!". Jeg var dér i de store fodbold dage omkring 1950, hvor berømt heder som Eigil

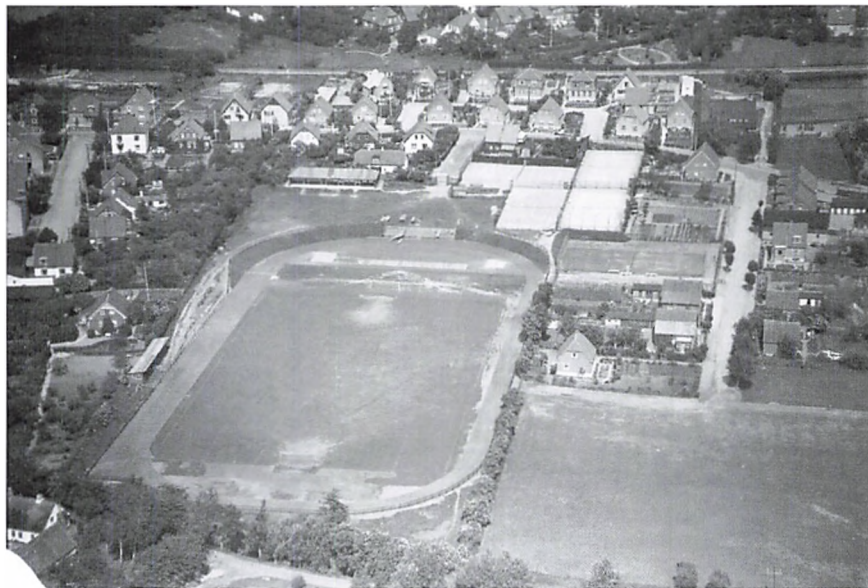

Den 5-årige Mogens Hansen som fodboldtilskuer, 1942. De voksne er fodboldspillerne Otto Nielsen og Henning Christensen. Otto blev senere kendt som forpagter af bladkiosken på Torvet. Henning var typograf.

Nielsen, KB, og Carl Aage Præst fra Juventus som stjerner på udvalgte københavnerhold kunne samle op mod 2.000 tilskuere til fodboldkampe mod forstærkede FIF-hold. Jeg véd det, for jeg har stadig deres samtidige autografer.

En lidt kuriøs begivenhed har i øvrigt brændt sig fast i min erindring. Vi er omkring 1950. FIF's førstehold har fået ny målmænd. Der er tale om Helmer Hansen. Han er 20 år og søn af jord- og betonarbejder Magnus Hansen, der med hjemmegående kone og seks børn bebør nærliggende Buevej 13 - områdets vist nok mindste hus på blot 60 kvadratmeter. 8 mennesker på 60 kvadratmeter; det var godt klaret! Der var smalhals i det lille hjem; de små arvede tøj fra de store, og når de selv blev større, delte de øjensynligt tøj med de voksne.

*FIF's stadion,
1950'erne.
Enghavevej ses
til højre. Anes
Jorn's bus ses til
venstre nærmest
tribunen på
langsiden. Foto:
Sylvest Jensen.
Det Kongelige
Bibliotek*

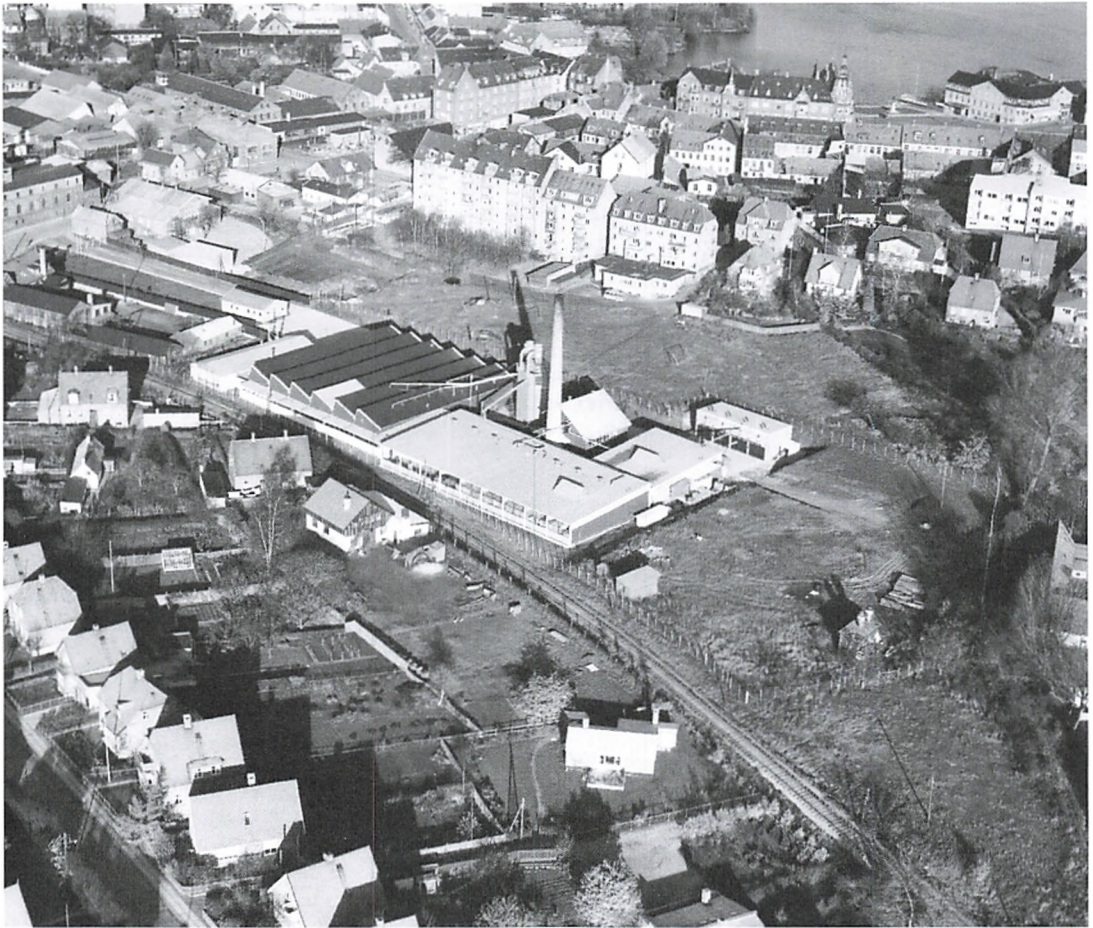

Det vidner følgende begivenhed om: Helmer var ankommet i sit stiveste puds, og havde deltaget i omklædningen i klubhuset ved opvisningsbanen. Da kampen er godt i gang med flere hundrede tilskuere, kommer Helmers lille-søster løbende ind på stadion, og med en røst der kan høres blandt størstedelen af de mange tilskuere, råber hun: "Helmer, Helmer, du skal komme hjem. Far skal bruge skoene!"

I øvrigt varetog min far gennem en årrække det betroede hverv som boldmand for fodboldafdelingen. Vi boede jo så tæt ved, at det var nemt at hente og bringe boldene, og jeg har brugt dåsevis af fedt, når boldlæderet skulle plejes. Og så har jeg i øvrigt mange gange kørt bolde til reparation hos læderhandler Johs. Fobian i Frederiksværksgade

I - og den dag i dag forstår jeg ikke helt, hvordan han bar sig ad med at vende vrangen udad på sådan en læderbold, når en syning skulle repareres.

Og så var der jo den forhadte træningsbane med top på midten. Historien er den, at på Godthåbsvej 35, hvor vi i dag har vuggestuen "Spiren", lå i min barndom byens rensningsanlæg for spildevand. På et tidspunkt blev en meget stor kloakledning nedgravet fra spildevandsanlægget, midt ned gennem Enghavevej, og tværs over den fodboldtræningsbane, som FIF havde for enden af Enghavevej, for så at munde ud i Pøleåen. Ledningen bevirkede, at fodboldbanen fik en bakketop lige på tværs over midten, og derfra faldt niveauet så til begge sider mod målene. Det gjorde de kampe, der blev spillet på banen

også, for det var noget op ad bakke at spille forsvarer på den bane.

"SLETTEN"

Den allerstørste veneration føler jeg nok for det område, som vi børn omtalte som "Sletten". Alene navnet fører jo til associationer med eksotiske referencer til Junglebog og Tarzanbøger. Men det var præcis den form for mytedannelse, vi i vores barnlige fantasiverden

med føje tillagde området. Vi taler om et grønt, ubebygget område, der lå mellem Frederiksværksbanens jernbanespor (nuværende Banestien) i syd og Hostrupsvej i nord. Mod vest stødte det op mod Frederiksgade, mens det mod øst havde en tynd stribe hen mod Milnervej. Området var i vores optik virkelig jomfrueligt, og vi havde det stort set for os selv. Det blev i retning øst-vest gennemløbet af det vandløb, der fra Teglgårdsøen forsyner Slotssøen med vand.

"Sletten" mellem jernbanen og Hostrupsvej. Midt i billedet møbelfabrikken France & Daverkosen, opført ca. 1951. Foto: Sylvest Jensen. Det Kongelige Bibliotek

Nu er det for længst rørlagt i sin helhed, men dengang var det åbent, og vi kunne fange igler, hundestejler - og engang imellem vist nok også glasål.

Langs bredden voksede hasselbuske, der forsynede os med kæppe til at slås med, fiskestænger, flitsbuer og pile. En del af området havde græsbevoksning, og var periodevis under vand. Her kunne vi om vinteren løbe på skøjter, mens vi om sommeren kunne fange firben, salamandre og frøer. En rævefamilie holdt også til i området.

En anden del, "junglen", bestod af gamle frugtræer - vist nok reminiscenser fra en frugtplantage, der oprindeligt havde tilhørt det gartneri, der lå ud til Hostrupsvej dér, hvor Hillerød Kommune senere byggede domicil for Teknisk Forvaltning.

Vi gravede jordhuler og byggede hytter; vi legede cowboys og indianere - og angreb "prærieekspresen" i form af Frederiksværksbanens tog, når det kom forbi. En særlig fascination havde vi ved at placere mønter på skinnerne. De blev kørt helt flade, når toget passerede. Specielt husker jeg, at der fra 1941 blev produceret 5-ører i aluminium. De var særligt egnede til formålet. De blev nærmest papirtynde af behandlingen. Og så var de i øvrigt så lette, at de kunne flyde på vandet. Kobber var jo en militærstrategisk mangelvare, og de store kobberfemører forsvandt på mystisk vis ud af omløbet. Er-

Femøre i aluminium, fra 1941.

statningen i form af aluminiumsfemører havde deres oprindelse i en landsdækkende, systematisk indsamling af brugte mælkekapsler. Så begreber som recycling og genbrug er absolut ikke noget, der alene hører nutiden til.

Vi opsatte også mål til en fodboldbane på "Sletten", og vi dannede vores egen sportsklub, der konkurrerede relativt fredeligt med drengene fra "Genboen" på Hostrupsvej.

Genboens børn havde mere civiliserede vilkår at fungere på. Området bag bebyggelsen var opfyldt og rimeligt planeret, så et hjemmelavet stadion med løbebane, boldbane og springgrave så efterhånden dagens lys. Dér kæmpede vi så på olympiske vilkår, dvs. under iagttagelse af rimelig fredelig sameksistens, men vel vidende, at territorieafgrænsningen fortsat var uafklaret. Dét, vi tog med os fra dengang, blev sikkert vejledende for mange af os i det senere liv: Stol på Gud - men hold krudtet tørt.

Jeg husker i øvrigt klarest deres springgrav. Sand - eller rettere grus - havde de fået ved at kommunens vognmand, Anders Olsen fra Enghavevej, havde kørt nogle læs affaldsgrus fra vandværkets okkerfiltre direkte ud i springgraven. En tur i graven, og du var gul som en kineser. Men misfarvningen fortog sig med tiden, og i dag er alle gamle venner og kampfæller fra Genboen vist overvejende hvide igen.

Frederiksborg Amts nyopførte sygehus, 1944. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

MODSTANDSGRUPPE PÅ SYGEHUSET

Der var mange tyske soldater i Hillerød. De patruljerede hele tiden i gaderne, men i begyndelsen så vi ikke noget til dem ude på Central-sygehuset. Det ændrede sig.

Da jeg havde været på medicinsk mandsafdeling i fem måneder, blev jeg af forstanderinden frøken Bundgaard bedt om at henvende mig på fødeafdelingen. Afdelings-sygeplejerske frøken Vinzents ville tale med mig. Det blev en skelsættende samtale: En lille gruppe på fødegangen hjalp jøder og frihedskæmpere med at flygte til Sverige. De skulle bruge en elev i gruppen, og frøken Vinzents bad

mig om at deltage. Jeg sagde ja og fik så at vide, at gruppen ud over afdelings-sygeplejersken bestod af førsteassistent frøken Ida Eistrup, en ung assistent og nu også mig.

For at holde alle andre på afdelingen uden viden om, hvad der foregik på fødestuerne, var der på afdelingen en usædvanlig disciplin: Hver morgen efter morgenrapporten fik alle at vide, hvilke stuer man hørte til den dag, og hvem der var på fødestuerne. Næste morgen var der en ny besked om, hvor man arbejdede. På den måde kunne afdelings-sygeplejersken styre, at ingen af de andre sygeplejersker

AF
INGER
MARCUSSEN

var på fødestuerne, hvis der kom en frihedskæmper. For eksempel: Hvis jeg var på en af sengestuerne, blev jeg sendt på fødestuerne, og cleven på fødestuerne blev sendt på fritime. Når hun kom tilbage efter fritime, overtog hun det arbejde, jeg havde forladt på sengestuen. Der var aldrig nogen, der brokkede sig eller bad om en forklaring. Det var vist ikke gået i dag.

Den "gæst", der var meldt over telefonen, var en jøde eller en frihedskæmper på flugt til Sverige. Han kom fra Modtagelsen og lå som alle patienter på en bære, men med tæppet trukket helt op over hagen og en operationshue trukket ned i panden.

Som tiden gik, kom der færre jøder, men til gengæld mange frihedskæmpere og sabotører. De var hos os fra nogle timer til flere dage, før de kunne blive kørt i ambulance til Sjællands nordkyst, hvor der var truffet aftale med en fisker, der sejlede dem til Sverige. Når aktionen var overstået, blev jeg altid kaldt ind på kontoret og fik besked. Det var ikke altid, de nåede til Sverige, men glæden var stor, når det lykkedes.

Efterhånden fandt tyskerne ud af, at der skete noget på sygehuset, og deres mistanke faldt på fødeafdelingen. Jeg husker skrækkelige aftenvagter. Telefonen ringede, og portvagten sagde: "Der er gæster til fødeafdelingen". Så vidste jeg besked.

Vi havde en aften- og natassistent, der på skift besøgte alle afdelinger, men om aftenen var jeg alene. Der lød en voldsom trampen på trapperne. De kom altid fire, og de brugte aldrig elevatoren.

Jeg gik rask hen og åbnede døren, og de brasede ind, gjorde honnør og gik mod anden sengestue. Jeg nåede udenom og åbnede døren, og de brasede ind på stuen. Alle seks fødekvinde satte sig skrækslagne op i sengene. Soldaterne kiggede under sengene og i alle skabene. Sådan forsatte de hele afdelingen igennem, og jeg sørgede for hele tiden at gå forrest og åbne dørene for dem. Det var et led i taktikken. Hvis de seks havde fået lov at lukke dørene op, ville de også have lukket døren op til fødestuerne. Hvis vi havde en frihedskæmper på en af fødestuerne, standsede jeg udenfor døren og sagde på mit bedste tysk, at det var en meget syg kvinde, der skulle føde, og jeg bad dem ikke at gå derind. Jeg var skrækslagen, men tænk, det lykkedes hver gang. De gjorde honnør, og så gik de. Hvis de havde åbnet døren, var det gået frygteligt galt for frihedskæmperen og alle os, der var med i gruppen.

En af dem, der var heldige at komme til Sverige via fødestuen, var doktor Trier, der var jøde og chef for sygehusets laboratorium. Men der var også dybt tragiske tilfælde. Bedst husker jeg en ung mand, von der Recke (jeg husker

Helsevej 2.
med sygehusets
funktionærbo-
liger i flojen til
venstre. Postkor-
tet er stemplet
27.08.1945.

ikke fornavnet) fra en af herregårdene i Nordsjælland. Han havde deltaget i en våbenedkastning. Medens de samlede våbnene op, blev de overrasket af tyske soldater og mænd fra det danske Schalburgkorps. Alle frihedskæmperne flygtede. Von der Recke søgte ind på en bondegård, hvor han gemte sig på høloftet. Tyskerne så, at han forsvandt ved gården, og gik derfor vagt udenfor. Han kunne høre dem både nat og dag. Nogle gange listede han ned om natten, fandt kostalden og jungerne med aftenmælken, som det lykkedes ham at få drukket noget af. Det var, hvad han fik af føde i flere uger. En dag hørte gårdejereren ham hoste oppe på høloftet, og han fik den syge frihedskæmper ned og kørte ham på sygehuset. Den stakkels mand var forfærdelig udhungret og havde lungebetændelse og høj feber. Von

der Recke fortalte med stort besvær sin historie. Han døde hos os. Hvis vi havde haft penicillin, kunne han måske være reddet, men det kom først til Danmark i slutningen af 1945.

Blandt de mange frihedskæmpere, vi husede på fødegangen, var i foråret 1945 kirurgen doktor Hans H. Søndergaard. Frøken Vinzents fortalte, at han var leder af gruppen på Centralsygehuset. Nu brændte jorden under ham, og han måtte afsted.

Dagen efter blev han hentet i ambulancen for at blive kørt til Sjællands nordkyst, men ambulancen blev stoppet af Schalburgkorpsen, der forlangte at se, hvem de kørte med. Chaufføren forklarede da, at patienten var meget syg af skarlagensfeber og smittede meget, og at de var på vej til epidemisygehuset i Esbønderup. Doktor Søn-

dergaard var der i flere dage, før han kom afsted til Sverige. Man må på epidemisygehuset have undret sig meget over den patient.

Vi var i mange dage bekymrede over, hvad der skete med doktor Søndergaard, men endelig kom budskabet, at han var kommet til Sverige i god behold.

Den 4. maj 1945 var jeg med min bedste elevkammerat på besøg i hendes hjem i Hillerød. Der hørte vi om aftenen fredsbudskabet over radioen fra BBC i London. Vi cyklede straks tilbage til centralsygehuset, hvor der var vild jubel. Næste morgen var alle, der kunne forlade afdelingerne, samlet ved flagstangen kl. syv. Flaget blev hejst, og vi sang "Der er et yndigt land".

Om formiddagen samledes vi fire fra fødeafdelingen med de øvrige i modstandsgruppen: Forstanderinden frøken Elisa Bundgaard, sygeplejersker fra operationsstuen og modtagelsen samt portvagten. Jeg havde jo aldrig talt med nogen om, hvad jeg var med i, og det samme gjaldt de andre grupper. Jeg husker det som en bevægende og helt usædvanlig sammenkomst. Doktor Søndergaard var jo stadig i Sverige, men kom hjem nogle dage senere med doktor Trier.

Mine kammerater lød meget forbavsede over, at jeg havde været med i gruppen, uden at de havde vidst det. Nogle af dem havde det sidste års tid spurgt mig, hvorfor jeg blev ved at være på fødeafdelingen. Hver gang svarede jeg, "Du må ikke snakke om det, for jeg er så glad for at være der. Ledelsen må jo have glemt mig".

Kort efter 5. maj blev jeg flyttet til en ny afdeling. Forstanderinden fortalte mig, at hun havde søgt Dansk Sygeplejeråd om dispensation, fordi jeg havde været så længe på fødeafdelingen. Derefter blev jeg i resten af min elevtid flyttet cirka hver tredje måned. Det havde været en streng tid for os alle fire på fødegangen. Alt skulle køres så strikt, og ofte måtte vi lyve for at skjule, hvad der foregik. De tre andre havde behov for forandring. Frøken Vinzents blev afdelingssygeplejerske på Bispebjerg Hospital, frøken Eistrup blev leder af fødeafdelingen i Næstved, og frøken Guldborg rejste hjem til Falster. I de næste femogtyve år talte jeg aldrig om besættelsestiden, og derefter kun på opfordring. Sådan ved jeg, det er for de fleste, der var med i modstandskampen. Min elevtid på Centralsygehuset i Hillerød ser jeg tilbage på med megen glæde.

Inger Marcussen var elev på det nyopførte sygehus 1943-46. Beretningen er trykt i Gunilla Svensmark, VI TALLE IKKE OM DET, MEN VI VIDSTE DET, og gengivet med forfatterens tilladelse.

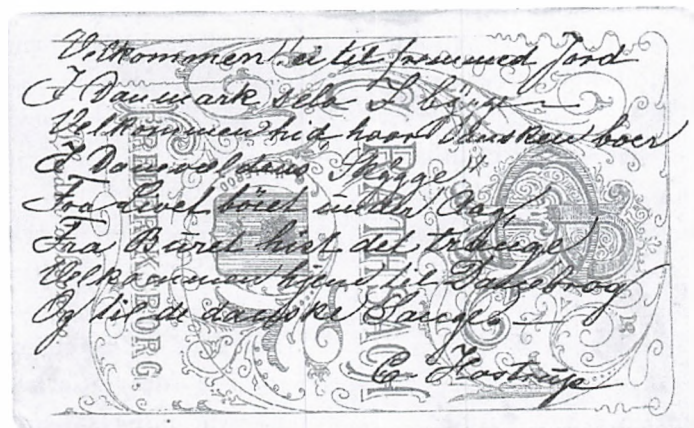
HILSEN FRA HOSTRUP

Digterpræsten C. Hostrup er i dag næsten et glemt navn - dog ikke i Hillerød, hvor Hostrupstenen ved Møntportvej, og ikke mindst Hostrupsvvej, minder os om den mand,

der i årene 1862-1881 havde sit virke som slotspræst i Frederiksborg Slotskirke.

Han boede med sin familie i præstegården i Kannikegade og

AF
EVA
HOLM-NIELSEN

satte på mange måder sit præg på byen i de år.

Som det ses af Jens Christian Hostrups årstal, 1818-1892 - han var født den 20. maj - ville man kunne markere hans 200-årsdag i år, men det har været yderst beskedent med fejring. Hans vaudeviller, GENBOERNE, EN SPURV I TRANEDANS OG EVENTYR PÅ FODREJSEN, har været utrolig populære og blev opført her i byen helt tilbage i 1850'erne, og selv om de har været på teatrenes repertoire op igennem 1900-tallet, er tiden tilsyneladende løbet fra dem. De spilles i hvert fald sjældent mere.

Nogle få af hans sange har dog stadig plads i HØJSKOLESANGBOGEN, hvoraf "En vise om andemad" nok er den kendeste.

Højskolesagen lå ham stærkt på sinde. Et forsøg på at grundlægge en højskole i Freerslev mislykkedes, men i nogle år blev der afholdt velbesøgte folkelige møder i præstegården.

Når jeg her sender en hilsen til Hostrup, skyldes det ikke kun 200-årsdagen, men også - en hilsen fra Hostrup.

FOTOGRAFIET

Historien om fotografiet med det håndskrevne vers på bagsiden er den, at Hostrup gav det til en ung pige, der havde tjent familien, mens de boede i Kannikegade.

Da pigen skulle rejse for at tiltræde en anden plads, vist nok til en tjeneste i Sønderjylland, skulle hun naturligvis have en afskedshilsen med fra Frederiksborg og fra sin principal, digterpræsten,

Det blev dette billede af slottet, fotograferet og forhandlet af Carl Rathsach og forsynet med den første strofe af Hostrups stærkt nationale lejlighedssang "Slesvigerbesøget i Kjøbenhavn 1865" - som altså var skrevet ret kort tid efter nederlaget i 1864. Melodien, som var angivet, er den dengang meget populære "Vort Fødeland var altid rigt".

*Velkommen - ei til fremmed Jord,
I Danmark selv I bygge -
Velkommen hid, hvor Dansken boer
I Danevældens Skygge!
Fra Livet, bøiet under Aag,
Fra Buret hist, det trange,
Velkommen hjem til Dannebrog
Og til de danske Sange.*

Hele sangen blev optrykt i TOHUNDREDE SANGE, som blev udgivet af Sønderjysk Samfund i 1867.

Den unge tjenestepige gemte selvfølgelig fotografiet med den håndskrevne hilsen fra den berømte digter, og det har været nedarvet i familien. En scanning af fotografiets for- og bagside blev for nogle år siden stillet til rådighed af nu afdøde Ellen Lønholt Hansen.

GENERALFORSAMLINGEN 2018

Hillerød Lokallhistoriske Forenings ordinære generalforsamling blev afholdt mandag den 5. marts 2018 i Kedelhuset.

Foreningen har 257 medlemmer og vi havde i 2017 fem arrangementer. Efter generalforsamlingen holdt Kent Hansen første del af sit billedforedrag "En tur gennem det gamle Hillerød". I september kom fortsættelsen, "Fra Slotsgade til Nyhuse". I april holdt Mogens Hansen foredraget "The Big Battle of Gribskov, Kampen ved Kulsvierstenen", samtidig med præsentationen af hæftet "Den store Gestapo-razzia i Hillerød 22. november 1944". I oktober holdt Leo Knudsen og Per Leon Jørgensen foredraget "Badetiden er forbi", om friluftsbadet på Carlsbergvej, og på Arkivernes Dag i november præsenterede Asger Berg hæftet "Morderens datter" på Hillerød Bibliotek i samarbejde med Lokallhistorisk Arkiv.

Der er udsendt 3 numre af medlemsbladet, og Hillerød-Kalenderen 2018 udkom op imod jul.

Vi har i 2017 fortsat vores arbejde for at forbedre forholdene på Lokallhistorisk Arkiv på Hillerød Bibliotek. Vores initiativer fra sommeren 2014 og frem bærer stadig frugt. I 2015 kom der en frivillig-

gruppe ind på arkivet, som arbejder med billedregistrering i arkiv.dk, og her i 2017 er endnu en gruppe blevet dannet. Vi ser med optimisme på, at der den 1. november 2017 blev udnævnt en ny bibliotekschef, Stine Holmstrøm Have. Vi har stadig ønsker og planer, og vi ser frem til samarbejdet. Fra vores side har vi over for Hillerød Bibliotek peget på behovet for større åbenhed og bedre tilgængelighed i arkivet. Og vi har flere ideer.

Bestyrelsens forslag om uændret kontingent (125 kr./200 kr.) blev vedtaget.

Der var genvalg til bestyrelsesmedlemmerne Asger Berg, Inge Elsøe og Henrik Selsøe Sørensen, mens Bjørn Christiansen blev nyvalgt. Mogens Hansen blev genvalgt og Christian Obel nyvalgt som henholdsvis 1. og 2. suppleant, og Poul Bønsøe og Carsten Nejst Jensen blev genvalgt som henholdsvis revisor og revisorsuppleant.

Beretningen er lagt ud i sin helhed på foreningens hjemmeside, www.hillerødlokallhistoriskeforening.dk.

Efter generalforsamlingen holdt Asger Berg et foredrag om forbryderen Ole Kollerød og hans tilknytning til Hillerød.

GRIBSKOVBANEN FØR OG NU

Foredrag ved jernbaneforfatteren Ole-Christian Munk Plum
Onsdag den 5. september 2018, kl. 19.00, i Kedelhuset
Medlemmer gratis. Gæster 40 kr.

HISTORIEN BAG HISTORIEN

Asger Berg fortæller muntert om, hvordan en række af hans
lokallhistoriske artikler er blevet gravet frem. Vi skal blandt andet
på loppemarked, ud i en muddergrøft og under nogle gamle gulvbrædder.
Fredag den 21. september 2018, kl. 20.00 (Kulturnatten), i Kedelhuset
Gratis adgang

EN BONDEGÅRD I LILLE LYNGBY

Slægten og livet i en bondegård i Lille Lyngby fra 1700-tallet til ca. 1980
Foredrag ved Inge Kristensen, Skævinge Lokallhistoriske Forening
Onsdag den 3. oktober 2018, kl. 19.00, i Kedelhuset
Medlemmer gratis. Gæster 40 kr.